

***Jubileusz 90-lecia
urodzin***

Prof. zw. dr hab. inż.

Janusza Gołaskiego

***Inicjatora seminariów z cyklu
„Rozwój obszarów wiejskich”***

Prof. dr hab. inż. Janusz Marian Gołaski urodził się **16 sierpnia 1929 roku w Siekierkach Wielkich** w powiecie średzkim w rodzinie Leona – rządcy majątków ziemskich w Wielkopolsce i Zofii z Dzieciuchowiczów.

Przed drugą wojną światową ukończył trzy klasy szkoły powszechnej. Po ukończeniu 12 lat pracował kolejno jako robotnik ogrodniczy i leśny w Chobienicach (powiat wolsztyński).

W **1945 roku** rozpoczął naukę w Gimnazjum Ogólnokształcącym w Wolsztynie. Po uzyskaniu matury w Liceum Ogólnokształcącym we Wrześni (**1950**)

w latach **1950–1956** studiował na Wydziale Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, specjalizując się na kursie magisterskim w kartografii.

Po ukończeniu studiów pracował w Poznaniu kolejno: w **Państwowym Przedsiębiorstwie Fotogrametrycznym** na stanowiskach redaktora nazw na mapach topograficznych i starszego topografa, a potem inżyniera geodety w **Biurze Geodezji i Urzędzeń Terenów Rolnych**.

Podstawową działalność naukową **od kwietnia 1963 roku aż do przejścia na emeryturę (w grudniu 1999)** prof. Janusz Gołaski prowadził w **Katedrze Geodezji** oraz w **Zakładzie Geodezji i Kartografii Środowiska Akademii Rolniczej** – Obecnie *Pracownia Gospodarki Przestrzennej i Geodezji Instytutu Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji Wydziału Inżynierii Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu*

Był zatrudniony na stanowiskach starszego asystenta, adiunkta (**od 1964 r.**), docenta (**od 1973 r.**), profesora nadzwyczajnego (**od 1988 r.**). Stanowisko profesora zwyczajnego uzyskał w **1995 roku**. W latach **1973–1997** prof. Janusz Gołaski pełnił funkcję **kierownika Katedry Geodezji**, a **od 1976 roku** – kuratora uczelnianej składnicy map. Pełnił też funkcję przewodniczącego komisji dyscyplinarnej do spraw nauczycieli akademickich oraz był członkiem odpowiedniej komisji do spraw studentów.

Stopień doktora nauk technicznych prof. dr hab. inż. Janusz Gołaski uzyskał na podstawie rozprawy „*Toponomastyka kartograficzna. Podstawy teoretyczne. Metodyka polowych prac nazewniczych*” na Wydziale Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej **w 1964 roku.**

Rozprawa doktorska została opublikowana:

Opracowanie nazw na mapach wielkoskalowych: toponomastyka kartograficzna: podstawy teoretyczne, metodyka polowych prac nazewniczych, Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych, Warszawa 1967.

stopień doktora habilitowanego uzyskał tamże **sześć lat później**, przedstawiając monografię ***Kształtowanie się mapy wsi w Polsce do końca XVIII w.: studia nad genezą wielkoskalowej informacji kartograficznej***, Seria Monografie z Dziejów Nauki i Techniki, t. 60, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1969.

W 1988 r. otrzymał tytuł naukowy profesora.

W pracy naukowej prof. Janusz Gołaski zajmował się teorią mapy, metodami badania zmian środowiska na podstawie dawnych map i opisów topograficznych, historią geodezji i kartografii oraz ustalaniem nazw obiektów fizjograficznych na mapach. Podstawy jego warsztatu naukowego kształtowały się pod wpływem filozofii analitycznej i strukturalizmu. W pracach starał się łączyć rozważania teoretyczne z wnioskami praktycznymi, a wyniki publikował w postaci monografii i artykułów, przedstawiał na międzynarodowych oraz krajowych konferencjach kartograficznych i onomastycznych.

W dziedzinie **historii kartografii i teorii mapy** w swojej rozprawie habilitacyjnej uzasadnił tezę, że struktura mapy powstawała i kształtowała się w opozycji do wcześniejszych środków przekazywania informacji topograficznych, jakkolwiek przez dłuższy czas ulegała wpływom tych środków. Prowadzone w dalszym ciągu studia porównawcze nad różnymi formami przekazywania informacji doprowadziły do **sformułowania strukturalnej koncepcji mapy, według której rodzaj przekazu nie zależy od rodzaju znaków, lecz od ich wzajemnego układu, sprawdzonej również w warunkach rewolucji informatycznej w kartografii.**

Na podkreślenie zasługuje **sformułowanie teorii toponomastyki kartograficznej** na logicznych i semantycznych podstawach oraz wiele związanych z tym praktycznych rozwiązań.

Należą do nich m.in.:

- opracowanie przez interdyscyplinarny zespół nazw wodnych Pojezierza Wałeckiego,
- zebranie (na mapie 1: 10 000) będących w obiegu nazw miejscowych byłego województwa poznańskiego z pomocą miejscowego społeczeństwa i
- opracowanie Przewodnika toponimicznego:

Zbieranie i opracowywanie nazw geograficznych: przewodnik toponimiczny. Cz. 1, Zbieranie nazw w terenie, Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, 2002.

Prace prof. Janusza Gołaskiego obejmują też kartograficzne badania zmian środowiska w czasie. Ich wynikiem jest pięć tomów *„Atlasu rozmieszczenia młynów wodnych w dorzeczach Warty, Brdy i części Baryczy w okresie 1790–1960”* oraz wiele prac poświęconych zmianom użytkowania gruntów i wybranym zagadnieniom teorii map dotyczącym zmian w czasie.

Janusz Gołaski

ATLAS

ROZMIESZCZENIA MŁYNÓW WODNYCH
W DORZECZACH WARTY, BRDY I CZĘŚCI BARYCZY
W OKRESIE 1790-1960

CZEŚĆ 4
BRDA I GÓRNA NOTEĆ

Poznań 2002

Janusz Gołaski

ATLAS

ROZMIESZCZENIA MŁYNÓW WODNYCH
W DORZECZACH WARTY, BRDY I CZĘŚCI BARYCZY
W OKRESIE 1790-1960

CZEŚĆ 5
GÓRNA WARTA

Poznań 2006

W latach 2007-2009 pod kierunkiem prof. dr hab. J. Gołaskiego zrealizowano projekt badawczy Min. Nauki i Szkolnictwa Wyższego *„Program i metodyka opracowania mapy dziedzictwa kulturowego wsi (na przykładzie wybranych obiektów w Wielkopolsce)”* z udziałem pracowników Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno – Spożywczego w Szreniawie.

Kontynuację tych prac stanowił zrealizowany w latach 2011 - 2015 projekt *„Atlas niematerialnego dziedzictwa kulturowego wsi wielkopolskiej”*

**Omówienie dorobku Prof. dr hab. Janusza Gołaskiego
zawierają publikacje okolicznościowe:**

Dobrzyński A., Jankowska M.: *Siedemdziesięciolecie urodzin prof. dr hab. inż. Janusza Gołaskiego*. Przegląd Geod. RLXXII nr 9 s. 21-22.

Jankowska M.: *Jubileusz siedemdziesięciolecia urodzin profesora Janusza Gołaskiego*, Polski Przegląd Kartograficzny ,Tom 32 , 2000, nr 3, s. 251-253.

Jankowska M.: *Jubileusz 70-lecia prof. Janusza Gołaskiego*. *Więści Akademickie* ,2000, nr 34-35, s.10-11.

Jankowska M.: Prof.dr hab. Janusz Gołaski, Biuletyn Stowarzyszenia Kartografów Polskich nr 27, marzec 2017,s. 80-84.

Wyczałek E.: *Osiemdziesięciolecie urodzin profesora Janusza Gołaskiego*, Polski Przegląd Kartograficzny, Tom 41, 2009 nr 3, s.291-293.

Wyczałek E.: *W osiemdziesiątą rocznicę urodzin Prof. dr hab. Janusza Gołaskiego*, Więści Akademickie , 2009, nr 12, s. 20-21.

Pełną bibliografię publikacji Prof. dr hab. J. Gołaskiego do 2009 r. zamieszczono w Polskim Przeglądzie Kartograficznym T.41, 2009, nr 3, s. 293-298.

Prof. dr hab. J. Gołaski był też **pomysłodawcą seminariów z cyklu „Rozwój obszarów wiejskich” w Szreniawie.**

Seminaria te organizowane są od 2006 r. przez Stowarzyszenie Geodetów Polskich Oddział Wielkopolski w Poznaniu, Zakład Gospodarki Przestrzennej i Geodezji Instytutu Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie

Obecnie współorganizatorami są: Zakład Gospodarki Żywnościowej i Wsi Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM oraz Stacja Ekologiczna Wydziału Biologii UAM

Dorobek seminariów oraz wystawy towarzyszące obradom omówiono w publikacjach:

Jankowska M., Sztukiewicz W.: *Jubileusz dziesięciolecia organizacji seminariów z cyklu Rozwój obszarów wiejskich (w latach 2006-2015)*, Rocznik Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno – Spożywczego w Szreniawie z 2016 r. t. 31 ,s. 336-348.

Jankowska M., Sztukiewicz W.: *Dorobek seminariów z cyklu Rozwój obszarów wiejskich (w latach 2006-2015)*, w: *Rozwój zintegrowanych obszarów wiejskich a ochrona zasobów przyrodniczych*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań 2018, s.11-28.

Atlas niematerialnego dziedzictwa kulturowego wsi wielkopolskiej. T. 1 - 8. Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno- Spożywczego w Szreniawie. Szreniawa 2015 (Konsultacja kartograficzna: Janusz Gołaski)

W 2015 r. zakończono prace nad projektem nr 12H 12 018581

"Przywracanie zabytkowych polskich nazw Pojezierza Wałęckiego z wykorzystaniem dawnych map" wykonanym pod kierunkiem prof. dr hab. J. Gołaskiego

Gołaski J., Górska-Gołaska K., Rutkiewicz-Hanczewska M., Brzezińska-Klusek M., Mirończuk A., Drachal J.: *Zabytkowe nazewnictwo polskie na Pojezierzu Wałęckim*. Instytut Geodezji i Kartografii. Seria monograficzna nr 19. Warszawa 2015

Obecnie P.Profesor **zbiera materiały do mapy dziedzictwa leśnego Pojezierza Wałęckiego.**

Prof. dr hab. Janusz Gołaski był **promotorem pięciu rozpraw doktorskich:**

Bąkowski Z., 1978, *Czynniki stabilności reperów gruntowych w rejonie nizinnego zbiornika retencyjnego*, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego,

Jankowska M., 1984, *Ocena i wykorzystanie dawnych map topograficznych dla badań zmian krajobrazu (na przykładzie okolic Poznania)*. Politechnika Warszawska, Wydział Geodezji i Kartografii,

Kostecka U., 1989, *Zmiany mikrorzeźby gruntów ornych*, Politechnika Warszawska, Wydział Geodezji i Kartografii,

Wyczalek E. , 1996, *Kartograficzna metodyka badania zmian użytkowania terenu na przykładzie doliny środkowej Obry*, Politechnika Warszawska, Wydział Geodezji i Kartografii,

Oliskiewicz- Krzywicka A., 2003, *Kształtowanie granic wsi do końca XVIII wieku na wybranych terenach Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Akademia Rolnicza we Wrocławiu, Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji,

Prof. Janusz Gołaski jest **członkiem licznych organizacji naukowych**. Należą do nich:
Zespół Historii Geodezji ówczesnego Instytutu Historii Nauki i Oświaty PAN, a od 1973 roku – Zespół Historii Kartografii tegoż instytutu -obecnie **Zespół Historii Kartografii Instytutu Historii Nauki PAN**,
Komitet Geodezji PAN (od 1993) i Sekcja Kartografii tego komitetu oraz Komitet Narodowy do spraw Współpracy z Międzynarodową Asocjacją Kartograficzną (od 1992), Komisja Kartografii Teoretycznej Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej (od 1995), Grupa Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych (od 2002), Rada Redakcyjna „Polskiego Przeglądu Kartograficznego” (od 1973), Komisja Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych oraz Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej (od 1973),

Komisja Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (ekspert od 1979, członek od 1986) oraz Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych Poza Granicami RP Głównego Geodety Kraju (od 2000).

Był również członkiem Komitetu Geodezji Polskiej Akademii Nauk

W środowisku poznańskim prof. Janusz Gołaski przewodniczył Zespołowi Onomastycznemu Komisji Badań Regionalnych PAN (od 1983). Obecnie pełni funkcję wiceprzewodniczącego zespołu.

Jako nauczyciel akademicki prof. Janusz Gołaski był promotorem 22 prac magisterskich oraz recenzentem licznych prac magisterskich. Prowadził wykłady i ćwiczenia oraz ćwiczenia terenowe na macierzystym ówczesnym Wydziale Melioracji Wodnych, na Wydziale Leśnym oraz na Wydziale Ogrodniczym Akademii Rolniczej w Poznaniu. Obecnie są to: Wydział Inżynierii Środowiska i Gospodarki Przestrzennej, Wydział Leśny oraz Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

Był zwolennikiem ciągłego ulepszania programów nauczania we współpracy ze studentami i absolwentami, co znalazło wyraz m.in. w badaniach ankietowych wśród absolwentów i w opracowaniu programów podstawowych obliczeń geodezyjnych. Programy te trafiły do 20 wydziałów szkół wyższych.

Ważny rozdział w działalności prof. Janusza Gołaskiego stanowią **prace w stowarzyszeniach społecznych**. Jest członkiem Międzyuczelnianego **Koła UP, PP i UAM Stowarzyszenia Geodetów Polskich**. Za działalność na rzecz tego stowarzyszenia prof. dr hab. J. Gołaski został odznaczony **srebrną (1984), złotą (1989) oraz diamentową (2015) honorową odznaką SGP**. W 2017 r. **otrzymał tytuł Honorowego Seniora SGP**. Prof. J. Gołaski otrzymał też **srebrną honorową odznaką NOT (1993)**.

W poznańskim Klubie Inteligencji Katolickiej pełnił funkcję prezesa w latach 1991–1999, a wcześniej – wiceprezesa oraz członka zarządu i komisji rewizyjnej.

Od 1994 roku był wiceprezesem, a następnie prezesem Fundacji „Korab Wielkopolski” Klubu Inteligencji Katolickiej, poświęconej utworzeniu środowiskowego domu emeryta dla inteligencji twórczej (oddanego do użytku).

Od 1990 roku jest członkiem **Oddziału Wielkopolskiego Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego**.

Był członkiem „Solidarności”.

W 2011r. prof. dr hab. J. Gołaski został odznaczony **Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski** przez Prezydenta Bronisława Komorowskiego za wybitne zasługi w kultywowaniu tradycji narodowej, pielęgnowaniu polskości oraz w rozwijaniu świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.

W 2017 r. we Wrocławiu P. Profesor otrzymał **Medal im. Prof. Andrzeja Makowskiego** za istotny wkład w rozwój kartografii

Życie prywatne:

Prof. J. Gołaski w 1958 r. zawarł w Poznaniu związek małżeński z Krystyną Górską-Gołaską

dr Krystyna Górską – Gołaską jest obecnie emerytowanym pracownikiem Pracowni Słownika Historyczno-Geograficznego Ziemi Polskich w Średniowieczu Instytutu Historii PAN

Mają 4 synów: Jana (ur. 1960), Stanisława (1962 -2011), Wojciecha (ur. 1964) oraz Tomasza (ur. 1968).

Szanownemu Panu
Prof.zw. dr hab. inż. Januszowi Gołaskiemu

Długoletniemu Kierownikowi
Katedry Geodezji Akademii Rolniczej w Poznaniu
Z okazji Jubileuszu 90-lecia urodzin
serdeczne życzenia zdrowia, sukcesów w pracy naukowej
szczęścia w życiu osobistym
składają

wdzięczni za inspirację, pomoc i życzliwość w rozwoju naukowym
Pracownicy dawnej Katedry Geodezji
Akademii Rolniczej w Poznaniu

- Gołaski J., 1971, *La méthode structurale des recherches sur l' evolution de la carte come moyen de transmission des informations*. Instytut Historii Nauki i Techniki PAN, Warszawa, s. 30 -39.
- Gołaski J., 1979, *Metoda opracowania nazw obiektów fizjograficznych na mapach wielkoskalowych*, w: I Seminarium na temat *Optymalizacja Pomiarów Geodezyjnych*, Wyd. Politechniki Warszawskiej, Warszawa, s. 34-38.
- Gołaski J., 1980, *Funkcja map wielkoskalowych w kształtowaniu obiegu nazw*, w: II Seminarium na temat *Optymalizacja Pomiarów Geodezyjnych*, Wyd. Politechniki Warszawskiej, Warszawa, s. 46-49.
- Gołaski J., 1980, 1988, 1993, 2002, 2006, *Atlas rozmieszczenia młynów wodnych w dorzeczach Warty, Brdy i części Baryczy w okresie 1790-1960. Cz.1. Środkowa Warta, Proсна i Barycz. Cz.2. Dolna Warta i Odra. Cz.3. Dolna Noteć, Drawa i Gwda. Cz.4. Brda i Górna Noteć. Cz.5. Górna Warta*, Wyd. AR, Poznań.
- Gołaski J., 1990, *Wprowadzenie do kartograficznej metodyki i terminologii badania zmian środowiska rolniczego*, w: *Kartograficzny opis rolniczej przestrzeni produkcyjnej*, red. E.Krzywicka – Blum, IPIUTW AR, Wrocław, s. 69-75.
- Gołaski J., 1990, *Metoda przenoszenia treści mapy 1:25 000 z 1890 r. na mapę 1:10 000 z 1975 r.(na przykładzie użytków gruntowych wsi Świerczyna)*, w: *Kartograficzny opis rolniczej przestrzeni produkcyjnej*, red. E.Krzywicka – Blum, IPIUTW AR, Wrocław, s. 77-84.
- Gołaski J., 1993a, *Opisy topograficzne w księgach sądowych XVI-XVIII wieku jako źródło do badania zmian krajobrazu (na przykładzie lasów Wielkopolski)*, w: *70 lat Katedry Geodezji*, Roczniki. AR w Poznaniu CCXL, Poznań, s. 47-53.
- Gołaski J., 1993b, *Zmiany użytków gruntowych w Świerczynie w okresie 1890-1975*, w: *70 lat Katedry Geodezji*, Roczniki. AR w Poznaniu CCXL, Poznań, s. 65-77.
- Gołaski J., 1997, *Struktura map zmian w czasie*, w: *Kartograficzne metody badania zmian środowiska*, Wyd. AR w Poznaniu, Poznań, s. 31-42.
- Gołaski J., 2010, *Instrukcja opracowania mapy dziedzictwa kulturowego wsi metodami graficznymi*, Poznań.
- Gołaski J., Jankowska M., 1999, *Dawna mapa w pracy historyka geodezji*, *Z dziejów kartografii*, T. XI *Mapa w pracy historyka*, red. T. Bogacz i B. Konopska. Wyd. PAN IHN, Wrocław-Warszawa, s. 45-58.
- Nazewnictwo Geograficzne Polski. Tom I, Hydronimy. Główny Urząd Geodezji i Kartografii. Warszawa 2006 r.
- Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata. Główny Urząd Geodezji i Kartografii. Warszawa 2013 r.

